

Kadernota 2025

Samen naar het nieuwe WL

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906

KvK: 67682065

088 88 90 100

info@waterschaplimburg.nl

www.waterschaplimburg.nl

titel Kadernota 2025
subtitel Samen naar het nieuwe WL
datum 9 april 2024
versie 0.1
status Concept
zaaknr. 2024-Z2529
documentnr. WLDOC-220622665-27574

vrijgave Dit document is tot stand gekomen in samenwerking met: M. van Roy, R. Grave, E. Smolenaers

naam	functie	rol
E. Smolenaers	Adviseur sturing, beheersing en verantwoording	

Dit document is vrijgegeven door E. Smolenaers

Inhoudsopgave

1	Inleiding en leeswijzer	4
2	Ontwikkelingen begroting 2025	5
2.1	Vertrekpunt: vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2029	5
2.2	Autonome ontwikkelingen	5
2.3	Bestuurlijke keuzes en overwegingen	13
2.4	Financiële 'knoppen'	17
3	Financiële opgave in meerjarig perspectief	18
3.1	Belastingvolumeontwikkeling 2025-2029	18
3.2	Ontwikkelingen voor de langere termijn	19
4	Risico's en kanttekeningen	20
5	Doorkijk vervolgproces	22
	Bijlage 1: Technische uitgangspunten begroting 2025 – 2030	23
	Interne factoren	23
	Externe factoren	25
	Bijlage 2: Toelichting op voorstel versnelling Water in Balans	27
	Bijlage 3: Totaal ontwikkelingen kadernota 2025	31
	Bijlage 4: Analyse van de begroting gekoppeld aan het waterbeheerplan	32

1 Inleiding en leeswijzer

Voor u ligt de kadernota 2025, het eerste document binnen de planning en controlcyclus van het jaar 2025. Deze kadernota markeert tevens het eerste gezamenlijke planning & control product van WBL en WL op weg naar het nieuwe WL.

In het Bestuursprogramma "Balanceren met lef" is beschreven wat de coalitie deze bestuursperiode wil bereiken. De fundamenten hiervoor zijn gelegd in de begroting van 2024 en de meerjarenraming voor 2025-2029. Met als uitgangspunt verantwoordelijkheid te nemen voor nu én later, zijn in de betreffende begroting tal van maatregelen genomen om ons waterschap gezien alle opgaven die op ons afkomen 'in control' te brengen en te houden. Bij het opstellen van de begroting kijkt het bestuur dan ook over de horizon van deze bestuursperiode heen om zo een fundament te leggen voor een toekomstgericht waterschap. Dit is van essentieel belang voor het verwezenlijken van onze opgaven. De komende jaren zullen vooral gericht zijn op de implementatie en uitvoering van deze maatregelen en het optimaliseren van onze bedrijfsvoering. De samenvoeging van WL en WBL gaat ons daarbij helpen maar zal ook nog aanzienlijke inspanningen vergen.

Het vertrekpunt voor het begrotingsproces 2025 is de verwachte ontwikkeling van het belastingvolume in 2025, zoals opgenomen in de reeds door het Algemeen Bestuur behandelde meerjarenraming 2024-2029. Voor de watersysteemtaak en waterzuiveringstaak tezamen betrof dit een stijging van 5,3% ten opzichte van het jaar 2024. Om de kadernota 2025 te kunnen samenstellen, hebben we vervolgens alle op dit moment bekende ontwikkelingen die op de begroting 2025 van invloed zijn gekwantificeerd. Daarbij is niet alleen gefocust op kostenverhogende effecten maar is nadrukkelijk ook gekeken naar bezuinigingsmogelijkheden.

De belangrijkste ontwikkelingen lichten we in deze kadernota toe. Daarmee presenteert het Dagelijks Bestuur een eerste beeld van de begrotingspositie voor de periode 2025-2030 en een beleidsmatige update.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 begint paragraaf 2.1 met het vertrekpunt van de kadernota: *de vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2029*. Daarna worden de ontwikkelingen toegelicht en gerangschikt in autonome en niet-autonome ontwikkelingen, waarbij:

- *§ 2.2 Autonome ontwikkelingen*: omvat ontwikkelingen, veelal van buitenaf, die niet beïnvloedbaar zijn. Hieronder vallen bijvoorbeeld loon- en prijsstijgingen, nieuwe wetgeving, maar ook besluiten genomen door het Algemeen Bestuur na de vaststelling van de begroting 2024 op 29 november 2023.
- *§ 2.3 Niet-autonome ontwikkelingen*: dit betreft ontwikkelingen waarin keuzes gemaakt kunnen worden en waarvan het effect op de begroting dus nog beïnvloedbaar is.

Aanvullend beschrijven we in paragraaf 2.4 welke aanvullende "financiële knoppen" we willen inzetten om de ontwikkeling van het belastingvolume extra te drukken. De (indicatieve) financiële consequenties van deze ontwikkelingen worden in hoofdstuk 3 in meerjarig perspectief geschetst, waarna in hoofdstuk 4 en 5 de risico's, eventuele kanttekeningen en de planning voor het vervolgproces richting de begroting 2025 worden toegelicht.

De besluitvorming van het Algemeen Bestuur over de kadernota vormt het vertrekpunt voor de verdere uitwerking van de gesignaleerde ontwikkelingen in de begroting 2025.

2 Ontwikkelingen begroting 2025

2.1 Vertrekpunt: vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2029

De basis van de kadernota 2025 wordt gevormd door de begroting van 2024-2029, die het Algemeen Bestuur in november 2023 heeft goedgekeurd en die we momenteel uitvoeren. Deze meerjarige begroting laat een geleidelijke stijging zien in het belastingvolume voor de periode van 2024 tot 2029, met een groei van 5,3% in 2025 tot 21,1% in 2029. Deze stijging betreft het totaal van zowel de watersysteemtaak als de -zuiveringstaak, afgezet tegen het basisjaar 2024.

Tabel 1: Belastingvolume ontwikkeling watersysteemtaak en waterzuiveringstaak in vastgestelde meerjarenbegroting 2024-2029

Belastingvolume TOTAAL WS + ZV	Getallen x € 1.000					
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
PROGNOSE (Begr 2024-2029)						
Ontwikkeling belastingvolume WS + ZV	243.839	256.757	261.512	269.353	281.769	295.233
Δ % t.o.v. voorgaande jaar		5,3%	1,9%	3,0%	4,6%	4,8%
Δ % t.o.v. basisjaar 2024		5,3%	7,2%	10,5%	15,6%	21,1%

Bij het opbouwen van de kadernota 2025 is de jaarschijf 2025, dus 5,3% stijging van het totale belastingvolume, als uitgangspunt genomen. Vervolgens hebben we daar alle op dit moment bekende ontwikkelingen met positieve of negatieve financiële impact tegen af gezet.

2.2 Autonome ontwikkelingen

Om een realistisch beeld van de toekomst te creëren, hanteren we jaarlijks bijgestelde 'technische' uitgangspunten voor de doorrekeningen in de begroting, gebaseerd op actuele inzichten. In bijlage 1 zijn deze uitgangspunten opgenomen, inclusief percentages voor loon- en prijscompensatie en de verwachte renteontwikkeling.

Tijdens de uitvoering van een vastgestelde meerjarenbegroting worden we echter altijd geconfronteerd met autonome ontwikkelingen, die buiten de directe invloedssfeer van het waterschap vallen en soms aanzienlijke financiële gevolgen kunnen hebben. Deze ontwikkelingen kunnen zowel positief als negatief uitpakken ten opzichte van eerdere ramingen. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkelingen in loon- en prijsniveaus, maar ook nieuwe wetgeving die wij verplicht zijn uit te voeren. Het is van belang dat we deze ontwikkelingen in onze begroting verwerken.

Onderstaande tabel vermeldt de belangrijkste autonome ontwikkelingen binnen de watersysteem- en zuiveringstaak voor 2025. De impact van deze ontwikkelingen op het belastingvolume in 2025 is 2,5%. Iedere ontwikkeling lichten we separaat toe.

Samen naar het nieuwe WL

Tabel 2: Autonome ontwikkelingen

Prognose ontwikkeling belastingvolume (WS + ZV) BLOK 1	Getallen x € 1.000			2026	2027	2028	2029
	2024	2025	2025 % opbouw				
PROGNOSE WAS (Begroting 2024-2029 AB 29.11.2023)							
Vertrekpunt ontwikkeling belastingvolume WS + ZV = BASIS	243.839	256.757	5,3%	261.512	269.353	281.769	295.233
BLOK 1 autonome ontwikkelingen							
CAO / salarisontwikkelingen		2.592	1,1%	2.635	2.680	2.726	2.872
Integratie WBL - WL; licenties en activabeleid		1.808	0,7%	2.116	2.224	2.233	2.242
Water in Balans 2de tranche		748	0,3%	1.600	1.900	1.800	1.800
Zuivering / slibverwerking		1.900	0,8%	2.900	3.000	1.450	1.100
Verbonden partijen en overige verplichte bijdragen		692	0,3%	1.042	1.148	1.001	1.123
Overige genomen besluiten/autonome ontwikkelingen		1.416	0,6%	1.530	1.772	1.651	1.830
Ruimte binnen budgetten / inkomsten		3.133-	-1,3%	2.522-	2.832-	2.315-	1.618-
Kwijtschelding/oninbaar a.g.v. toename belastingvolume (max)		96	0,0%	376	464	408	471
Totaal BLOK 1 Autonome ontwikkelingen		6.119	2,5%	9.677	10.356	8.954	9.820
BASIS + BLOK 1		262.876	7,8%	271.189	279.709	290.723	305.053

* a. op basis van overig gelijkblijvende omstandigheden en

b. 2 jarig herstelplan weerst.verm./eg.res i.c. € 8,450 mln in belastingvolume 2025 zuiveringsheffing en onderdeel van de 5,3% (te weten 3,5%)

CAO/salarisontwikkelingen (€ 2.592.000)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
Loonkostenontwikkeling WL en WBL	2.730.000	2.770.500	2.812.395	2.854.727	2.997.539
Overige loonkostenontwikkeling					
- 'Ontzie uren' fysiek verzwarende omstandigheden	105.000	108.150	111.395	114.736	118.178
- Vrijval budget voor PBB/IKB	-243.400	-243.400	-243.400	-243.400	-243.400
CAO / salarisontwikkelingen	2.591.600	2.635.250	2.680.390	2.726.063	2.872.317

- **Loonkostenontwikkeling (€ 2.730.000)**

Het opgenomen bedrag voor loonkostenontwikkeling ad € 2.730.000 heeft betrekking op te laag begrote cao-verhogingen. WL heeft in 2023 voor de begroting 2024 een indexering van 4% begroot voor de cao-verhoging. In werkelijkheid bedroeg de cao-verhoging alleen al voor de salariskosten 2024 per 1 januari structureel een vast bedrag van €25 en 3%, en per 1 juli nog eens 2%.

Omdat WBL reeds in januari de begroting gereed moest hebben voor het volgende boekjaar moet in de begroting 2025 voor zowel 2023 als voor 2024 een correctie plaatsvinden op de begrote cao-verhogingen. WBL heeft zowel over 2023 als over 2024 2% begroot voor de CAO-verhogingen. De daadwerkelijke verhoging over 2023 bedroeg per 1 januari eenmalig €125 en 2,5% en per 1 juli 2,5%. De cao-verhoging over 2024 is gelijk aan de hierboven beschreven verhoging bij WL. In de begroting 2025, zoals opgenomen in de meerjarenraming bij de begroting 2024, was een percentage van 3% gehanteerd.

Op basis van recente prognoses van het Centraal Plan Bureau moeten we voor 2025 rekening houden met een stijging van 4% in plaats van de eerder gehanteerde en doorerekende 3%. In bijlage 1 wordt een gedetailleerde toelichting gegeven op de gehanteerde begrotingsuitgangspunten.

- **'Ontzie'-uren (€ 105.000)**

De ontzie-uren gelden voor medewerkers van WL en WBL die de leeftijd van 58 jaar hebben bereikt en die onder fysiek verzwarende omstandigheden werkzaamheden moeten verrichten. Indien deze werkzaamheden te belastend worden, heeft deze medewerker recht op uren vermindering. Voorwaarde is dat hij/zij minimaal 10 jaar werkzaamheden uitvoert in een functie met fysiek verzwarende omstandigheden en voor deze medewerker geen andere

Samen naar het nieuwe WL

werkzaamheden voorhanden zijn die niet onder fysiek verzwarende omstandigheden moeten worden uitgevoerd. Als deze medewerker de leeftijd van 58 jaar bereikt, heeft deze recht op 2,5 ontzie-uren per week. Vanaf 60 jaar wordt dit verhoogd tot maximaal 5 ontzie uren per week. Het opgenomen budget is bedoeld om vervanging te regelen. Mede ook omdat met name in deze doelgroep het percentage medewerkers ouder van 55 jaar hoog is en de werkzaamheden die zij uitvoeren vaak niet uitgesteld kunnen worden.

- *Lagere dotatie aan de voorziening voor het Persoonlijk Basis Budget (besparing € 243.400)*

De ontwikkeling van het feitelijk beroep dat op deze voorziening wordt gedaan, heeft uitgewezen dat de dotatie aan de voorziening de komende jaren omlaag kan, waarbij tevens rekening is gehouden met de uitbreiding van de PBB-faciliteiten voor medewerkers jonger dan 35 jaar.

Integratie WBL-WL (€ 1.808.000)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
Harmoniseren activabeleid					
- Niet toerekenen overhead	1.300.000	1.600.000	1.700.000	1.700.000	1.700.000
- Niet toerekenen bouwrente	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
Licentieuitbreiding als gevolg van integratie WBL WL.	408.000	416.160	424.483	432.973	441.632
Integratie WBL WL	1.808.000	2.116.160	2.224.483	2.232.973	2.241.632

- *Harmoniseren activabeleid (€ 1.400.000)*

Als gevolg van de samenvoeging van WBL en WL is het noodzakelijk om ons beleid met betrekking tot het activeren van investeringen te harmoniseren. Het Dagelijks Bestuur heeft op 12 maart 2024 besloten om geen overheadkosten meer toe te rekenen aan personeelskosten die in het kader van het huidige activabeleid door WBL worden geactiveerd. Deze aanpassing zal resulteren in een stijging van de exploitatiekosten in het jaar van uitgave met € 1,3 miljoen.

Daarnaast stellen we voor om het activeren van rentekosten op onderhanden werk, zoals momenteel nog bij WBL gebeurt, te beëindigen. Dit zal ook leiden tot een stijging van de exploitatiekosten in het jaar van uitgave, met een bedrag van € 100.000.

- *Licentie uitbreiding als gevolg integratie WBL - WL (€ 408.000)*

Als gevolg van de samenvoeging van WBL en WL zullen er extra kosten ontstaan op het gebied van licenties en informatiesystemen. De bestaande licenties die momenteel in gebruik zijn bij beide organisaties zullen grotendeels behouden blijven en toenemen, vanwege de noodzaak om meer gebruikers toegang te verlenen tot een breder scala aan informatiesystemen. Hoewel deze extra kosten zich voordoen, verwachten we op termijn synergievoordelen en kostenbesparingen te realiseren. Het is echter waarschijnlijk dat deze voordelen niet direct op korte termijn worden behaald, mede doordat mogelijk verplichte bewaartermijnen voor data van toepassing zijn op applicaties die niet langer worden gebruikt.

Water in Balans 2e tranche (€ 748.000)

Het Programmaplan Water in Balans (WiB) van WL is gericht op het aanpassen aan klimaatverandering en het verminderen van wateroverlast. Het programma is verdeeld in tranches van projecten en jaarlijkse budgetten, vastgesteld door het Algemeen Bestuur (AB). Het AB heeft op 27 november 2019 ingestemd met het plan, waarbij de uitvoering na 2025 werd geschat op € 145 miljoen, met een jaarlijks programmabudget van € 10 tot € 11 miljoen.

Samen naar het nieuwe WL

Op basis van dit plan is het Werkplan 2022-2025 "Samen Balanceren" opgesteld en op 9 maart 2022 door het AB vastgesteld. Daarbij is € 39,46 miljoen vrijgemaakt voor de tweede tranche. Het AB heeft daarbij ook verzocht om de derde tranche te versnellen, wat haalbaar bleek binnen de bestaande langjarige financiële en personele kaders.

Het initiële budget van € 10 tot € 11 miljoen per jaar bleek voldoende voor de start van de projecten, maar door stijgende kosten en voor de versnelling van tranches zijn extra middelen nodig. Voor tranche 2 en 3 worden de kosten (prijsspeil 2024) nu geraamd op € 117,4 miljoen, exclusief financieringskosten.

(Bedragen in mln. euro's)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totalen
Benodigde middelen tranche 2	23,0	24,7	15,4	0,3	0,0	0,0	63,4
Benodigde middelen tranche 3	3,6	4,7	7,0	19,0	10,0	10,0	54,3
Totaal benodigde middelen	26,6	29,4	22,4	19,3	10,0	10,0	117,7
Extra benodigde middelen	16,6	19,4	12,4	9,3	0,0	0,0	57,7

De kosten van deze versnelling blijven geheel binnen het door het AB op 27 november 2019 gestelde financiële kader van € 145 miljoen, maar de destijds afgesproken programmascope wordt daarmee 10 jaar sneller gerealiseerd. WiB wordt daarmee voor de huidige drie tranches afgerond in 2030. Belangrijk is op te merken dat deze inschattingen gebaseerd zijn op huidige inzichten en klimaatgegevens, die kunnen veranderen. Nieuwe klimaatinzichten kunnen invloed hebben op de benodigde maatregelen, waardoor aanvullende voorstellen aan het AB moeten worden voorgelegd. Deze extra maatregelen, inclusief financiering en planning, zullen in dat geval in een afzonderlijk voorstel aan het AB ter besluitvorming worden voorgelegd. Dat geldt tevens voor een mogelijke nieuwe opgave.

De versnelling van tranche 3 betreft een niet-autonome ontwikkeling omdat de financiële consequenties bij de besluitvorming in het AB van 9 maart 2022 nog niet betrokken zijn. Deze ontwikkeling wordt derhalve in paragraaf 2.3 geschetst. De met de realisatie van tranche 2 gemoeide exploitatiekosten zijn in onderstaande tabel opgenomen.

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
WiB					
- Water in Balans 2e tranche	748.000	1.600.000	1.900.000	1.800.000	1.800.000
WiB	748.000	1.600.000	1.900.000	1.800.000	1.800.000

Een uitgebreide toelichting op de scope en opgave van het programma Water in Balans (WiB), inclusief de relatie met Waterveiligheid en Ruimte (WRL), en de beschikbare programmabudgetten, is opgenomen in bijlage 2 van deze kadernota.

Zuivering en slibverwerking (€ 1.900.000 in 2025)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
Slibontwatering Venlo	400.000	1.400.000	700.000	800.000	800.000
Slib België (OVAM)	1.200.000	1.200.000	800.000	350.000	0
Analysekosten (meerkosten Eurofins)	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Saneren Rimborg (sloop)			1.200.000		
Zuivering / slibverwerking	1.900.000	2.900.000	3.000.000	1.450.000	1.100.000

- Slibontwatering Venlo (€ 400.000)**
 Het Algemeen Bestuur WBL heeft op 20 december 2023 ingestemd met de exploitatiegevolgen van dit project. Een onderdeel hiervan is een structurele toename van de formatie van 1,2 Fte. De nieuwe slibontwatering vervangt de thermische druk hydrolyse die in 2025 uit bedrijf wordt genomen en wordt bediend door een externe partij (3 Fte).
- Slib België (OVAM) (€ 1.200.000)**
 De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) heeft aangekondigd dat ze de verwerking van buitenlands slib in België willen beperken. Aangezien ongeveer 40-45% van het slib van Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) naar Belgische verwerkers gaat, kan deze ontwikkeling een risico vormen voor de bedrijfszekerheid en de kosten, met een mogelijke heffing van € 30 per ton. Bij het inschatten van de financiële consequenties is rekening gehouden met het verplaatsen van de inname van het slib door de huidige Belgische verwerker naar Aquaminerals, waar WBL aandeelhouder van is, samen met de mogelijke heffing van € 30 per ton. Op basis van deze aannames verwachten we een toename van € 1,2 miljoen voor de jaren 2025 en 2026. Voor 2027 en daarna voorzien we een verminderde financiële impact als gevolg van de verschuiving van de afzet van slib naar Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). Het contract met Indaver (België) loopt tot maximaal 1 juni 2028, waarna alle slibafzet naar SNB zal verlopen. Tot die tijd wordt onderzocht welke opties er zijn om mogelijk eerder over te stappen naar alternatieve afzetkanalen.
- Analysekosten (€ 300.000)**
 Als gevolg van een nieuwe aanbesteding en hogere prijsontwikkelingen zijn de laboratoriumkosten voor de analyse van genomen monsters gestegen.
- Saneren Rimborg (€ 1.200.000 in 2027)**
 De RWZI Rimborg ondergaat een ingrijpende renovatie. Na voltooiing van de werkzaamheden zullen kosten worden gemaakt voor sanering en sloop, die niet kunnen worden geactiveerd.

Verbonden partijen en overige verplichte bijdragen (€ 692.000)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
BsGW					
- Herziening kostenverdeelssystematiek BsGW (ingangsdatum 2025)	241.000	482.000	491.640	501.473	511.502
- Kosten BsGW a.g.v. invoering nieuwe belastingstelsel	285.200	285.200	285.200	285.200	285.200
- Overige autonome ontwikkeling in begroting BsGW	83.000	192.000	289.000	132.300	241.800
Overige verbonden partijen en verplichte bijdragen	82.683	82.737	81.831	81.968	84.147
Verbonden partijen en overige verplichte bijdragen	691.883	1.041.937	1.147.671	1.000.941	1.122.650

We schatten de bijdragen aan onze verbonden partijen in op basis van de actuele ontwerpbegroting 2025 die door de verbonden partijen wordt verstrekt, samen met de daarin opgenomen meerjaren doorkijk.

Samen naar het nieuwe WL

De extra kosten die we voor 2025 begroten, komen voornamelijk (€ 609.000) door bijkomende bijdragen aan de Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW). Deze toename kent drie hoofdoorzaken:

- *Herziening kostenverdeelmethodiek (€ 241.000)*

De jaarlijkse bijdrage van deelnemers aan de Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) wordt berekend op basis van de kostenverdeelmethodiek (KVM) van de BsGW. Deze KVM is in 2011 vastgesteld bij de oprichting van de BsGW en is sindsdien niet geactualiseerd, ondanks de groei van het aantal deelnemers. Na de afronding van het harmonisatietraject van beleids- en uitvoeringsregels in december 2022 is gestart met de herziening van de KVM, omdat de noodzaak hiervoor duidelijk was. De evaluatie van de KVM is uitgevoerd door een onafhankelijke externe adviseur, in opdracht van het Algemeen Bestuur van de BsGW. Na goedkeuring van de uitgangspunten en aanbevelingen door het Algemeen Bestuur in december 2023, is de nieuwe KVM opgesteld die per 1 januari 2025 van kracht wordt. Hoewel deze kostenverdeelmethodiek geen directe financiële gevolgen heeft voor de begroting van de BsGW zelf, heeft het wel invloed op de doorbelasting van kosten aan de deelnemers van BsGW.

De geschatte totale financiële impact voor Waterschap Limburg bedraagt momenteel € 482.000, maar er is besloten om een ingroeimodel van 2 jaar toe te passen. Er vinden nog gesprekken plaats met BsGW over de kostenverdeelmethodiek en het financiële effect daarvan voor het waterschap. De hier genoemde bedragen kunnen op basis daarvan nog wijzigen.

- *Extra kosten als gevolg van invoering nieuw belastingstelsel (€ 285.000)*

Met de invoering van het nieuwe belastingstelsel per 1 januari 2026 verandert de formule voor het berekenen van een vervuilingseenheid. Dit betekent dat de BsGW nieuwe metingen moet uitvoeren om het aantal in rekening te brengen vervuilingseenheden te bepalen. De kosten hiervoor worden door BsGW aan het waterschap doorberekend.

- *Autonome kostenontwikkeling (€ 83.000)*

Deze post betreft de verandering in de begrote bijdrage aan de BsGW voor het jaar 2025 in vergelijking met de eerdere meerjarige prognose die door BsGW is verstrekt, zoals ook opgenomen in de meerjarenraming 2024-2029 van WL.

Bij de overige verbonden partijen en andere verplichte bijdragen, waaronder het Waterschapshuis, het Gegevenshuis en de Unie van Waterschappen, ervaren we zowel stijgingen als dalingen in kosten. Per saldo blijken de kosten voor het jaar 2025 € 83.000 hoger te zijn dan oorspronkelijk was voorzien.

Gevolgen eerder genomen besluiten en overige autonome ontwikkelingen (€ 1.416.000)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
Eerder genomen bestuurlijke besluiten					
- <i>Indexering Onderhoudscontract maai- en groenonderhoud</i>	430.000	438.600	447.372	456.319	465.446
- <i>Harmonisatie arbeidsvoorwaarden WBL - WL</i>	269.580	290.928	473.680	327.561	479.185
- <i>Uitbreiding DB formatie</i>	106.000	109.180	112.455	115.829	119.304
Overige autonome ontwikkelingen / facilitair					
- <i>Juridische advisering</i>	200.000	204.000	208.080	212.242	216.486
- <i>Dotaties onderhoudsvoorzieningen</i>	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
- <i>Electriciteit Bediening kunstwerken</i>	110.000	112.200	114.444	116.733	119.068
- <i>Vervanging wagenpark</i>	255.000	330.000	370.000	377.400	384.948
Overige genomen besluiten / autonome ontwikkelingen	1.415.580	1.529.908	1.771.031	1.651.084	1.829.437

De volgende door het DB genomen besluiten hebben een kostenverhogende financiële doorwerking naar 2025 en volgende jaren:

Samen naar het nieuwe WL

- *Indexering onderhoudscontract maai-/groenonderhoud (€ 430.000)*
De contractpartijen die voor WL het onderhoud verzorgen van het maai- en groenonderhoud van ons areaal zijn geconfronteerd met extreme prijsstijgingen. Vanuit de werkgroep prijsstijgingen van WL is het advies om bij alle prijsstijgingsvraagstukken vanuit het handelingskader infra regionaal te acteren. De waterschappen hebben zich geconformeerd om te handelen conform dit handelingskader om zo samen door te kunnen bouwen in onzekere tijden. Het DB heeft besloten de indexering op het onderhoudscontract gedurende de resterende reguliere looptijd van het contract tot maart 2025, en optioneel de verlenging van 2 keer 1 jaar tot maart 2027 in de begroting 2025 op te nemen.
- *Harmonisatie arbeidsvoorwaarden WBL-WL (€ 269.580)*
Op 24 januari 2024 heeft het DB besloten om de arbeidsvoorwaarden van WBL en WL te harmoniseren. Dit heeft geresulteerd in een stijging van de loonkosten.
- *Uitbreiding DB-formatie (€ 106.000)*
Op 20 maart jl. heeft het AB besloten om met ingang van 1 januari 2024 de tijdsbestedingsnorm per DB-lid te verhogen van 60% naar 80% (AB voorstel 2024 nummer 13). Daarmee wordt invulling gegeven aan het benutten van de beschikbare totale plafondnorm voor DB-leden per waterschap van 400%. Deze ruimte is generiek voor alle waterschappen gecreëerd via de circulaire met kenmerk 2023-0000339669, gedateerd op 7 juni 2023. Daarbij wordt het plafond voor het aantal dagelijks bestuurders per waterschap verhoogd van 300% naar 400%.

De overige autonome ontwikkelingen belopen een bedrag van € 610.000. Deze ontwikkelingen omvatten:

- *Juridische advisering (€ 200.000)*
De kosten voor juridisch advies van derden zijn gestegen als gevolg van een toename van het aantal juridische zaken, een beperkte capaciteit en de vraag naar gespecialiseerde kennis.
- *Dotatie onderhoudsvoorziening (concept Meerjarig Onderhoudsplan: € 45.000)*
De voorziening voor groot onderhoud aan de loodsen in Sittard en Horst blijkt onvoldoende te zijn voor de uitvoering van het geplande meerjarenonderhoud. Daarom zijn de dotaties aan deze voorzieningen herzien op basis van de plannen voor het onderhoud.
- *Elektriciteit bediening kunstwerken (€ 110.000)*
Vanwege de gestegen energiekosten is het huidige budget niet meer toereikend voor de bediening van de kunstwerken.
- *Vervanging wagenpark (€ 255.000)*
In 2025 moet een gedeelte van het wagenpark vervangen worden vanwege aflopende leasecontracten. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van de keuze voor diesel of elektrisch. Het financiële effect is bepaald op basis van de meest optimale omzetting van dieselauto's naar elektrische auto's. Het verlengen van bestaande contracten is geen optie vanwege de hogere kosten die dit met zich meebrengt.

Ruimte binnen budgetten/inkomsten (€ 3.133.190)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
Herrekening rente en afschrijving WBL	-1.600.000	-1.850.000	-2.000.000	-1.700.000	-1.000.000
SPUK-subsidie	-800.000				
Personeel derden	-191.900	-195.700	-199.600	-203.600	-207.700
Ruimte binnen budgetten / overige correcties	-541.290	-475.879	-632.818	-411.710	-410.555
Ruimte binnen budgetten / overige inkomsten	-3.133.190	-2.521.579	-2.832.418	-2.315.310	-1.618.255

Voor besparingen, ruimte binnen budgetten en aanvullende inkomsten wordt een bedrag geraamd van € 3.133.190. Dit bedrag is samengesteld uit de volgende onderdelen:

- Herrekening rente en afschrijving WBL (besparing € 1.600.000)**

De verwachte afschrijvingskosten zijn herzien vanwege lagere investeringen in 2023. Daarnaast zijn ook de verwachte rentekosten geactualiseerd. Als gevolg van de lagere investeringen in 2023 is geen langlopende lening aangetrokken zoals eerder geraamd. Bovendien is in de rekenuitgangspunten voor 2025 de rente voor langlopende leningen die nog aangetrokken moeten worden, verlaagd van 4,0% naar 3,5%.
- SPUK subsidie (subsidie inkomsten € 800.000)**

Uitgaven voor verdrogingsprojecten en de bestrijding van de Grote Waternevel worden gesubsidieerd vanuit SPUK Natuur. De bijgestelde uitgavenprognoses resulteren in hogere verwachte subsidie-inkomsten.
- Personeel derden (besparing € 192.000)**

Deze kosten worden gedekt uit de beschikbare ruimte in het personeelsbudget voor de reguliere formatie, waardoor het aparte budget voor personeel derden overbodig is geworden.
- Ruimte binnen budgetten / overige correcties (besparing € 541.290)**

Dit betreft een verzameling van budgettaire correcties die zijn geïdentificeerd tijdens een kritische evaluatie van de begroting. Deze correcties, waaronder de besparingen als gevolg van een lagere directieformatie in het nieuwe WL en vrijvallende budgetten door aflopende projecten zoals die voor de Omgevingswet, leiden per saldo tot een besparing van meer dan een half miljoen euro.

Kwijtschelding/oninbaar als gevolg van toename van belastingvolume (€ 96.000)

Door de verdere toename van het belastingvolume ten opzichte van de eerdere meerjarenraming, moet rekening worden gehouden met een toename van de geraamde bedragen vanwege kwijtschelding en oninbaar. Door de toename van het belastingvolume stijgt namelijk het totale bedrag op de belastingaanslag en daarmee ook het eventuele bedrag dat kwijtgescholden moet worden.

2.3 Bestuurlijke keuzes en overwegingen

In aanloop naar de begroting 2025 heeft het DB een aantal keuzes gemaakt die zijn verwerkt in deze kadernota. De impact van deze keuzes op het belastingvolume in 2025 bedraagt 0,5%. Elke ontwikkeling wordt hierna afzonderlijk toegelicht. Samen met de impact van de autonome ontwikkelingen in paragraaf 2.2 zou dit resulteren in een stijging van het belastingvolume ten opzichte van 2024 van 8,3%. In paragraaf 2.4 worden aanvullende maatregelen beschreven waarmee de stijging wordt beperkt tot 6,5%.

Tabel 3: Keuzes en overige ontwikkelingen

Prognose ontwikkeling belastingvolume (WS + ZV): BLOK 2 keuzes	Getallen x € 1.000						
	2024	2025	2025 % opbouw	2026	2027	2028	2029
BASIS + BLOK 1 (Bijgestelde MJR 2024 - 2029 incl. Δ autonoom 2025)	243.839	262.876	7,8%	271.189	279.709	290.723	305.053
BLOK 2 Keuzes/overwegingen							
Organisatieontwikkeling en mobiliteit WBL/WL		1.000	0,4%	1.000	1.000	-	-
Continuering projecten binnen scope HWBP		115	0,0%	82	1.510	1.748	2.124
Verhoging Solidariteitsbijdrage HWBP (m.i.v. 2029)		-	0,0%	-	-	-	664
Versnelling Water in Balans tranche 3		224	0,1%	500	900	1.500	1.500
Roadmap assetmanagement		50	0,0%	200	250	200	100
Compenseren aanpassen ondergrens activeren		250	0,1%	250	250	250	250
Overige verlagingen/verhogingen		-437	-0,2%	169	175	182	189
Afronding		-	0,1%	-	-	-	-
Totaal BLOK 2 Keuzes/overwegingen		1.202	0,50%	2.201	4.085	3.880	4.827
Totaal BASIS + BLOK 1+ BLOK 2		264.078	8,3%	273.390	283.794	294.603	309.880

Organisatieontwikkeling en mobiliteit (€ 1,0 miljoen)

In de huidige begroting is rekening gehouden met een jaarlijks budget van € 800.000, dat stapsgewijs wordt afgebouwd tot € 0 in 2027 volgens bestaand beleid. Met de integratie van WBL en WL is dit perspectief veranderd. Ook na de samenvoeging van WBL en WL per 1 januari 2025 wordt inzet gevraagd ten aanzien van de verdere doorontwikkeling van de nieuwe organisatie op het gebied van cultuur en leiderschap. Dit ook in samenhang met de sturingsfilosofie en het traject van ambtelijk-bestuurlijk samenspel.

Voor de periode 2025 tot en met 2027 is daarom jaarlijks een bedrag van € 1,0 miljoen voorzien voor cultuurontwikkeling en (eventuele) loopbaan- en begeleidingstrajecten.

Continuering projecten binnen huidige scope Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

In de Kaderbrief Plus 2024 en de Begroting 2024 is reeds aangekondigd dat de nieuwe landelijke programmering kan leiden tot een aanvraag voor voorfinanciering voor het HWBP.

Op 15 november 2023 is het landelijke HWBP-programma 2025-2036 vastgesteld door het programmabestuur HWBP-NL. Deze landelijke programmering laat (op landelijk niveau) een verschil van € 3,6 miljard zien tussen aangevraagde en beschikbare middelen. Op landelijk niveau (Alliantie) zijn daarom keuzes gemaakt met ook gevolgen voor de HWBP-WL projecten. Op de middellange termijn (2025 – 2036) worden tekorten in liquiditeit voorzien voor de vigerende scope van het HWBP-WL programma. Voor deze lopende WL-projecten is namelijk wél dekking maar wordt de subsidie deels pas op een later tijdstip uitbetaald dan dat de kosten worden gemaakt i.v.m. beschikbare middelen per jaar.

Inkomsten en uitgaven sluiten hierdoor niet meer volledig op elkaar aan. Dit veroorzaakt liquiditeitsproblemen bij het uitvoeren van de vigerende planning. Dit vraagt om een bestuurlijk besluit tot wat wordt genoemd 'onvrijwillige voorfinanciering'. Onvrijwillige voorfinanciering betreft

financiering voor die projecten waarvoor dekking is in het landelijke programma maar waarvoor de middelen niet tijdig beschikbaar zijn.

Met de huidige kasstroomprognoses c.q. met de huidige plannings betekent dit voor Waterschap Limburg een voorfinanciering die - exclusief potentiële beheersmaatregelen - oploopt tot circa € 60 miljoen (cumulatief). Bij een rentetarief van 3,5% betekent dit een impact op de exploitatie (cumulatief over de gehele voorfinancieringsperiode) van in totaal circa € 9,8 miljoen in de periode 2025-2035. In deze prognoses zijn nog géén beheersmaatregelen meegenomen, deze worden wel verkend. Hierbij wordt gedacht om, ingeval van cofinanciering, partners te vragen zo vroeg mogelijk hun middelen beschikbaar te stellen.

De onvrijwillige voorfinanciering biedt geen oplossing voor trajecten die nog niet in de vigerende scope zijn opgenomen. Om hier een oplossing voor te vinden, worden landelijk gesprekken gevoerd over het vergroten van de gezamenlijke inbreng, waaronder de solidariteitsbijdragen van de waterschappen

Het realiseren van de huidige scope van HWBP-WL in het eerder vastgesteld uitvoeringstempo heeft voorfinanciering tot gevolg. Deze voorfinanciering brengt rentelasten met zich mee die in de exploitatie van WL begroot dienen te worden. In onderstaande tabel zijn de rentelasten, op basis van de huidige berekeningen, per jaarschijf weergegeven. Voor de jaren van deze kadernota betekent dit:

(Bedragen in € 1,-)	rentelasten
2025	115.000
2026	82.000
2027	1.510.000
2028	1.748.000
2029	2.124.000
2030	1.767.000

Deze ontwikkeling is als bestuurlijke keuze opgenomen, maar op het moment dat het voorstel inzake 'Continuering lopende projecten binnen scope van het HWBP-WL programma' is vastgesteld door het AB, kan het worden aangemerkt als autonome ontwikkeling.

Verhoging solidariteitsbijdrage HWBP (met ingang van 2029) t.b.v. toekomstige projecten

Op 15 november 2023 is het landelijke programma 2025-2036 vastgesteld door het programmabestuur HWBP-NL. Het programma bevat de toekenning van landelijke budgetten aan projecten, in omvang én in jaarschijven. Het huidige programma laat een flinke gezamenlijke financiële uitdaging zien. Het verschil tussen aangevraagde en beschikbare subsidiebudget is op landelijk niveau €3,6 miljard in de periode 2025-2036.

Inmiddels zijn over het tekort van €3,6 miljard tot 2036 gesprekken gaande op landelijk niveau. Zowel binnen de UVW, als op HWBP Alliantieniveau met het Ministerie van IenW. Uitgangspunt is dat het tekort tot 2036 tezamen wordt opgelost via de reeds bestaande financieringsconstructie, zijnde 50% van het Rijk en 50% vanuit de waterschappen per 2029. Inzet is dat in het voorjaar van 2024 hiertoe een principebesluit met voorwaarden wordt genomen door de Commissie Waterkeringen (CWK) óf de Ledenvergadering (LV) van de Unie van Waterschappen. Voor de waterschappen zal dit een verhoging van de solidariteitsbijdrage betekenen vanaf 2029. Voor de zomer van 2024 volgt een verder proces voor deze landelijke besluitvorming. Hier blijven we op aangesloten. Ook borgen we dat de beschikbare informatie wordt meegenomen in de (meerjarige doorkijk van de) begroting 2025.

Samen naar het nieuwe WL

Tevens bewaken we dat DB en AB tijdig worden geïnformeerd. De verhoging van de solidariteitsbijdrage heeft tot doel projecten die nu nog niet op de programmering staan, mogelijk te maken.

Versnelling realisatie Water in Balans tranche 3 (€ 224.000)

Het Algemeen Bestuur heeft bij de behandeling van het werkplan 2022-2025 verzocht om te onderzoeken of de projecten van de derde tranche versneld konden worden uitgevoerd. Na onderzoek bleek dit haalbaar te zijn. Op 22 januari 2023 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met deze versnelling, waarbij de inhoud en financiën van de projecten nog niet waren uitgewerkt. Deze beslissing wordt conform de afgesproken procedure vastgelegd in de begroting. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 2.2 en de tekst in bijlage 2.

De met de versnelling van tranche 3 gemoeide exploitatiekosten zijn in onderstaande tabel opgenomen.

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
WiB					
- Water in Balans 3e tranche	224.000	514.000	942.000	1.442.000	1.442.000
WiB	224.000	514.000	942.000	1.442.000	1.442.000

Roadmap assetmanagement (€ 50.000)

Onze assets zijn van waarde voor ons en onze omgeving en dragen bij aan de doelrealisatie van het waterschap. Dit vraagt dat onze assets goed worden onderhouden en tijdig worden vervangen. Als waterschap werken we sinds 2019 aan de implementatie van assetmanagement. Dat is nog relatief kort, maar we hebben al mooie resultaten geboekt. Onze ambitie is echter verder te groeien en onze basis op orde te brengen. Dit is verwoord in het strategisch assetmanagementplan 2.0 en de roadmap assetinformatie. Beide documenten zijn op 19 september 2023 door het Dagelijks Bestuur vastgesteld. Doel van de roadmap assetinformatie is te komen tot een datagedreven, meerjaren vervangingsprogramma en onderhoudsprogramma. De financiële consequenties van de uitvoering van de roadmap assetinformatie zijn inmiddels in beeld gebracht en vertaald in de meerjarenbegroting. We verwachten een totale investering van ca. € 0,8 mln, gespreid over 4-5 jaar. Voor het jaar 2025 voorzien we € 50.000 aan kosten om de roadmap uit te kunnen voeren. Binnen de huidige context is de verwachting dat een meerjarig onderhoudsprogramma en vervangingsprogramma rond 2028-2029 inhoud hebben gekregen in het assetmanagementsysteem. Uiteraard blijven we op de weg hiernaar toe de noodzakelijke onderhouds- en vervangingswerkzaamheden uitvoeren en zijn er ook tussentijdse mijlpalen te duiden.

Compenseren aanpassen ondergrens activeren (€ 250.000)

De samenvoeging van WBL en WL heeft tot gevolg dat we ons beleid op het gebied van het activeren van investeringen moeten harmoniseren. Ingeval van activeren wordt de investeringsuitgave op basis van de gebruiks- of nutperiode over de jaren verspreid en komt deze dus niet meteen in het jaar van uitgave volledig in de kosten en in het belastingvolume.

In de concept beleidsnota vaste activa die we momenteel uitwerken, gaan we voorstellen om de ondergrens voor het activeren in lijn met het huidige beleid binnen WL op te hogen naar € 100.000 om de toekomstige schuldontwikkeling positief te beïnvloeden. Dit betekent voor een aantal investeringen bij WBL dat deze niet meer geactiveerd worden maar rechtstreeks ten laste van de exploitatie zullen worden gebracht. Dit leidt tot een ophoging van de exploitatiekosten met € 250.000.

Overige verlagingen/verhogingen (per saldo besparing € 437.500)

(Bedragen in € 1,-)	2025	2026	2027	2028	2029
Vervanging bij ouderschapsverlof	212.500	218.875	225.441	232.204	239.171
Buitenlandreis	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Duurzaamheid	-300.000	0	0	0	0
Jong talent	-300.000	0	0	0	0
Ruimte binnen budgetten / overige inkomsten	-437.500	168.875	175.441	182.204	189.171

De overige kostenverlagingen en verhogingen die in deze kadernota zijn opgenomen, resulteren in een totale besparing van € 437.500. Dit bedrag bestaat uit de volgende elementen:

- Vervanging ouderschapsverlof (€ 212.500)**
 Vaders hebben naast het geboorteverlof van 6 weken nu ook recht op 13 weken ouderschapsverlof. De doorbetaling van loon wordt voor 70% door het UWV vergoed. Het UWV vergoedt het dagloon, echter indien dit hoger is dan het maximum dagloon, vergoeden zij alleen het maximale vastgestelde dagloon. Het restant van 30% en het dagloon boven het maximale dagloon wordt door WL of WBL betaald. Ook om eventuele vervanging op te vangen is dit budget gereserveerd. Hierbij is de keuze gemaakt om slechts de helft van de hiermee gemoede kosten in de begroting op te voeren en het restant als risico te aanvaarden.
- Verlagen budget vervangingen bij buitenlandreizen Blue Deal (besparing € 50.000)**
 Er wordt voorgesteld om het budget voor vervangingen bij buitenlandreizen voor de Blue Deal te verlagen, wat een besparing van € 50.000 oplevert. Deze beslissing is gebaseerd op de structurele onderuitputting van de afgelopen jaren. Het voorstel betreft specifiek een bezuiniging op de kosten van vervanging van eigen medewerkers die deelnemen aan de Blue Deal.
- Verlagen budget duurzaamheid (besparing € 300.000)**
 Samen met WBL is beoordeeld in hoeverre het totaal van beide begrotingen toereikend zal zijn om de beoogde ontwikkelingen te kunnen realiseren en of er sprake is van synergievoordelen. Een toekomstbestendig waterschap komt onder druk te staan indien op dit budget wordt bezuinigd. Echter is de verwachting dat er vanwege het uitrollen van de activiteiten op het gebied van duurzaamheid sprake is van een aanloopfase waardoor voor komend jaar waarschijnlijk niet het volledige budget (WL en WBL gezamenlijk) benodigd is en er zich synergievoordelen zullen voordoen. Mocht in 2025 meer dan € 500.000 nodig zijn voor de doeleinden waar dit budget voor bestemd is dan komt dit uit het nieuwe totale budget, van WL en WBL gezamenlijk. Wanneer in de loop van 2025 blijkt dat met het nieuwe totale budget de doelen niet gerealiseerd kunnen worden, zal een separaat voorstel worden ingediend. Het meerjarenprogramma vanuit de Nota Samen Duurzaam loopt volgend jaar af en voor 2026 en verder wordt volgend jaar (in 2025) een nieuw programma met bijpassend budget opgesteld.
- Verlagen budget jong talent besparing € 300.000)**
 Dit budget is enkele jaren geleden ingesteld om jong talenten, bijvoorbeeld ter overbrugging na een stageperiode aan ons te binden, en staat daarmee los van het budget voor stagevergoedingen. Omdat het beroep op dit budget tot nu toe marginaal is geweest, zijn we voornemens om het voor 2025 eenmalig te schrappen. Gezien de vergrijzende organisatie en de inspanningen die worden verricht om jong talent binnen te halen en binnen te houden, achten we het echter niet passend om dit budget structureel te laten vervallen. In afwachting van de Strategische Personeelsplanning (SPP) en gezien de huidige druk op de organisatie als gevolg van de samenvoeging van WBL en WL, wordt het echter wel verantwoord geacht om dit budget voor 2025 vrij te laten vallen.

2.4 Financiële 'knoppen'

Om de verwachte groei van het belastingvolume te matigen, zijn er verschillende financiële maatregelen (knoppen) mogelijk. In de onderstaande tabel zijn de maatregelen opgenomen, met een toelichting op het effect ervan. Met de inzet van deze "financiële knoppen" ontlasten we het belastingvolume in 2025 met € 4,5 miljoen, wat correspondeert met een daling van 1,8%.

Tabel 4: Financiële knoppen

BLOK 3 Financiële knoppen	Getallen x € 1.000						
	2024	2025	2025 % opbouw	2026	2027	2028	2029
BLOK 3 Financiële knoppen							
Bijstelling herstelplan reserves vanwege positiever resultaat WBL 2023*		-3.500	-1,4%	-	-	-	-
Risicoregel ontwikkeling loonkosten (structureel)		-500	-0,2%	-500	-500	-500	-500
Onderuitputting exploitatie (structureel)		-500	-0,2%	-500	-500	-500	-500
Evaluatie en herrijking bestemmingsreserves*		p.m.	0,0%	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal BLOK 3		-4.500	-1,8%	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000

Heroverwegen/aanpassen uitvoeringstermijn herstelplan weerstandsvermogen

Op basis van de voorlopige jaarrekening 2023 van WBL is het nadelige rekeningsaldo voor 2023 afgerond € 3,7 miljoen, in plaats van de eerder geschatte € 9,2 miljoen. Dit resulteert in een meevaller van € 5,5 miljoen ten opzichte van het verwachte saldo. Hierdoor hoeven we dit bedrag niet langer via de zuiveringsheffing in 2025 op te halen, zoals eerder was gepland. Deze meevaller biedt de mogelijkheid om onze reserves versneld op te bouwen zonder concessies te doen aan de doelstellingen van het eerder vastgestelde herstelplan.

In het lopende begrotingsjaar 2024 moeten we echter rekening houden met kosten die nog niet eerder waren begroot, met name als gevolg van de samenvoeging van WBL en WL. Voor het deel dat aan de zuiveringstaak wordt toegerekend, gaat het mogelijk om circa € 2 miljoen. Daarom verlagen we het belastingvolume voor de zuiveringsheffing 2025 niet met € 5,5 miljoen, maar met € 3,5 miljoen. Dit resulteert in een incidentele verlaging van circa 2,5% van het belastingvolume voor de zuiveringstaak in 2025. Vertaald naar het totale belastingvolume heeft dit een positief effect van 1,4%.

Risicoregel ontwikkeling loonkosten en aanscherpen onderuitputting exploitatie

Uit historische analyse van rekeningresultaten over de afgelopen jaren blijkt dat er jaarlijks sprake is van onderuitputting binnen loonkosten en overige exploitatiebudgetten. We verwachten dat deze trend zich ook voor de komende jaren zal voortzetten. Vanuit dit oogpunt achten we het verantwoord om een risicoregel op te nemen voor de ontwikkeling van de loonkosten (€ 500.000) en de onderuitputting op overige begrotingsposten (€ 500.000).

3 Financiële opgave in meerjarig perspectief

3.1 Belastingvolumeontwikkeling 2025-2029

In deze kadernota zijn diverse (autonome en overige) ontwikkelingen onderscheiden met elk een eigen consequentie voor de ontwikkeling van het belastingvolume. De ontwikkeling daarvan (zowel de watersysteem- als de zuiveringstaak) in de periode 2025-2029 is als volgt:

Tabel 5: Geactualiseerde belastingvolume ontwikkeling

Belastingvolume TOTAAL WS + ZV	Getallen x € 1.000					
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
PROGNOSE WAS (Begr 2024-2029 blz. 135)						
Ontwikkeling belastingvolume WS + ZV	243.839	256.757	261.512	269.353	281.769	295.233
Δ % t.o.v. voorgaande jaar		5,3%	1,9%	3,0%	4,6%	4,8%
Δ % t.o.v. basisjaar 2024		5,3%	7,2%	10,5%	15,6%	21,1%
PROGNOSE WORDT						
Ontwikkeling belastingvolume WS + ZV	243.839	259.578	272.390	282.794	293.602	308.881
Δ % t.o.v. voorgaande jaar		6,5%	4,9%	3,8%	3,8%	5,2%
Δ % t.o.v. basisjaar 2024		6,5%	11,7%	16,0%	20,4%	26,7%

Op basis van de huidige ontwikkelingen zoals beschreven in deze kadernota streven wij ernaar om de stijging van het belastingvolume in 2025 ten opzichte van 2024 te beperken tot 6,5%. Dit komt neer op een stijging van 1,2 procentpunt ten opzichte van de jaarschijf 2025 in de meerjarenraming 2024-2029 (van 5,3% naar 6,5%).

Het is belangrijk om te benadrukken dat alle ons bekende ontwikkelingen zo nauwkeurig mogelijk zijn meegenomen in de indicatieve doorrekening voor 2025 en de daaropvolgende jaren. Echter, in de komende maanden kunnen nog nieuwe inzichten ontstaan die van invloed zijn op de ontwikkeling van het belastingvolume en dus moeten worden verwerkt in de begroting van 2025. Waar deze nu al bekend zijn, zijn ze vermeld bij het desbetreffende onderwerp in de kadernota of in de risicoparagraaf. In bijlage 3 is een uitgebreid overzicht opgenomen van alle ontwikkelingen die zijn opgenomen in deze kadernota.

Voorafgaand aan de begroting heeft elk lid van het DB zich gecommitteerd om zich maximaal in te spannen om eventuele aanvullende besparingen binnen hun portefeuilles aan te dragen op het moment dat deze zich voordoen. Deze kadernota toont echter aan dat we al aanzienlijke besparingen hebben ingecalculeerd, en dat we daarbovenop nog twee te realiseren risicoregels ter waarde van € 1,0 miljoen hebben meegenomen. Door deze maatregelen is de geraamde stijging van het belastingvolume in 2025 al teruggebracht van 8,3% (indien alle ontwikkelingen zonder de inzet van financiële maatregelen zouden worden meegenomen) naar 6,5%. Op deze manier is zelfs een deel van de kostenstijgingen als gevolg van autonome, niet te beïnvloeden ontwikkelingen (zoals de CAO-effecten) incidenteel gecompenseerd.

3.2 Ontwikkelingen voor de langere termijn

Om de belastingvolumeontwikkeling en exploitatieresultaten op langere termijn mogelijk positief te beïnvloeden, zullen we op de langere termijn - dus niet in aanloop naar de begroting 2025 - ook andere maatregelen onderzoeken:

- Op basis van de resultaten van het lopende WBL-project "asset base op orde" zullen we in 2026 het investeringsritme binnen de zuiveringstaak evalueren en waar nodig herzien.
- We gaan onderzoek doen naar mogelijkheden om onze inkomsten te verhogen, bijvoorbeeld door het herinvoeren van leges of het verhogen van rechten.
- We gaan beoordelen of we vermogensbestanddelen die niet direct bijdragen aan de zorg voor het watersysteem, zoals gronden en kunstcollecties, kunnen afstoten.
- Als onderdeel van het nieuw op te stellen Waterbeheerplan (WBP), dat op 1 januari 2028 in werking moet treden, zullen we onze kerntaken en ambities opnieuw evalueren. Dit gebeurt zowel vanuit inhoudelijke als financiële overwegingen.

Dit laatste punt is in de Commissie Begroting & Verantwoording besproken en lichten we, conform de afspraak die is gemaakt met de Commissie, in bijlage 4 uitgebreider toe.

4 Risico's en kanttekeningen

In de begroting van 2025 zullen we de kaders en uitgangspunten die in deze kadernota zijn vastgesteld verder uitwerken. Daarbij doen zich de volgende risico's en aandachtspunten voor:

- Het naar voren halen van het begrotingsproces 2025 heeft tot gevolg dat de uitkomsten van de accountantscontroles over boekjaar 2023 en de effecten uit de voorjaarsrapportage 2024 nog niet bekend zijn en mogelijk nog tot structureel doorwerkende wijzigingen kunnen leiden.
- Effect toekomstige loon- en prijsontwikkelingen: In de gesignaleerde ontwikkelingen en onderliggende berekeningen is voor het jaar 2025 rekening gehouden met een loonontwikkeling van 4% en een prijsontwikkeling van 3%. Eventuele onverwachte stijgingen kunnen een significant effect hebben op de geschetste financiële situatie.
- Verhoging solidariteitsbijdrage HWBP: De (mogelijke) verhoging van de solidariteitsbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) heeft een aanzienlijke financiële impact. Op landelijk niveau worden momenteel gesprekken gevoerd over deze kwestie.
- De financiële impact van de bijdrage 2025 van WL aan de BsGW is nog met onzekerheden omgeven omdat voor de bepaling van de bijdrage 2025 die tot stand komt op basis van de Kostenverdeelmethode moet worden uitgegaan van de productie-eenheden 2023.
- Risicoregels en onderuitputting: Het voorsorteren op nog niet gerealiseerde financiële effecten, inclusief positieve effecten, kan leiden tot onvoorziene financiële verplichtingen.
- De kosten voor slibverwerking in België zijn (vooralsnog) geschat op € 1,2 miljoen voor 2025. Het besluit over het belasten van 'buitenlands slib' wordt (naar verwachting) in juni 2024 genomen. Op dat moment ontstaat ook meer duidelijkheid over de concrete kosten.
- De financiële impact van de bijdrage 2025 van WL aan de BsGW is nog met onzekerheden omgeven omdat deze tot stand komt op basis van de herziene kostenverdeelmethode (KVM) met de productie-eenheden 2023.
- Ontwikkelingen rondom de Kaderrichtlijn Water (KRW) waarvan het financieel effect nog niet kwantificeerbaar is. Dit betreft mogelijk extra capaciteit/kosten:
 - a. Naar alle waarschijnlijkheid komt er een aanvullende KRW-opgave voor WL om in 2027 doelen te halen. Deze richt zich op het 'KRW-proof maken van vergunningen van lozingen (herziening van vergunningen voor directe lozingen door WL en advisering aan gemeenten en provincie over indirecte lozingen).
 - b. Op langere termijn zullen de bevoegdheden voor indirecte lozingen mogelijk van gemeenten worden overgedragen naar het waterschap.
 - c. Verder is het risico op juridische procedures vanuit belanghebbende partijen groter geworden.
 - d. De nieuwe EU-richtlijn Stedelijk Afvalwater zal tot een opgave voor RWZI's leiden.
 - e. Tot slot krijgt het waterschap mogelijk een nieuwe taak rondom bufferstroken (Nitraat Actie Programma). Dit zijn autonome ontwikkelingen.
 - f. LPLG: niet toekennen van middelen betekent een nog grotere opgave voor ons (RWZI's etc.)

Samen naar het nieuwe WL

- Het vergroten of versnellen van het investeringsvolume heeft een negatieve invloed op onze schuldontwikkeling en schuldquote.
- Eventuele toekomstige aanpassingen in het activabeleid om de ontwikkeling van de schuldpositie te beperken, kunnen leiden tot verschuivingen in de exploitatielasten en daarmee invloed hebben op het belastingvolume.
- In de prognoses voor het meerjarige investeringsvolume is geen rekening gehouden met toekomstige prijsindexeringen. Tot op heden heeft dit nog niet tot knelpunten in de uitvoering geleid, maar bij buitensporige prijsstijgingen vormt dit een risico.
- Aangescherpte financiële regelgeving op het gebied van immateriële vaste activa leidt ertoe dat bepaalde kosten niet meer als investering geactiveerd en afgeschreven mogen worden. Het gaat met name om kosten voor bijvoorbeeld algemene planvorming, periodieke beoordeling en veiligheidstoetsing waterkeringen, verkiezingen, Waterbeheerprogramma e.d. Die kosten moeten direct als exploitatiekosten worden verantwoord. De wettelijke meerjarenperiode, met ingang van 2025, geldt als overgangstermijn.
- De nu bekende tijdelijke extra kosten als gevolg van de uitbreiding van het aantal licenties zijn in deze kadernota meegenomen. Een mogelijk financieel effect zou in de toekomst nog kunnen ontstaan op het moment dat de verplaatsing van het datacenter (kantoorautomatisering) van WBL in het kantoor te Roermond naar het datacenter van WL (extern) gaat plaatsvinden. Omdat WL haar datacenter heeft uitbesteed, kan daardoor een verschuiving van investeringsuitgaven naar exploitatiekosten optreden.

Gezien de onzekere tijden waarin we ons bevinden en de moeilijkheid van het voorspellen van kostenontwikkelingen, blijven we nauwlettend de situatie monitoren. Indien nodig zullen we tijdig met u communiceren over eventuele aanpassingen of vertragingen in voorgestelde maatregelen.

5 Doorkijk vervolgproces

De kadernota wordt op 11 april aan het algemeen bestuur (AB) verzonden. Het AB krijgt vervolgens tot 19 april de gelegenheid om schriftelijke, verduidelijkende vragen te stellen. Voorafgaand aan deze AB-vergadering zal het AB worden geïnformeerd over de overwegingen die hebben geleid tot het opstellen van de kadernota tijdens de thematische AB-vergadering van 17 april. Schriftelijke vragen die we ontvangen vóór de thematische AB-vergadering zullen we zoveel mogelijk beantwoorden tijdens deze vergadering. Vragen die dan niet beantwoord kunnen worden of die we daarna ontvangen, zullen tijdens de behandeling van de kadernota door het algemeen bestuur op woensdag 8 mei aan bod komen.

De planning voor het verdere proces van de kadernota is als volgt:

- Verzending van de kadernota aan het algemeen bestuur op donderdag 11 april.
- Periode voor het stellen van schriftelijke verduidelijkende vragen loopt van donderdag 11 april tot vrijdag 19 april.
- Thematische AB-vergadering waarin de kadernota wordt toegelicht op woensdag 17 april.
- Behandeling van de kadernota 2025 door het algemeen bestuur op woensdag 8 mei.

Bijlage 1: Technische uitgangspunten begroting 2025 – 2030

Onderstaand zijn de algemene ontwikkelingen en de uitgangspunten voor de meerjarenraming 2025-2030 weergegeven. Gesplitst in 'interne' en 'externe' factoren zijn dit:

Interne factoren

Algemeen

Basis voor de begroting 2025-2030 zijn:

- de jaarrekening 2023 van Waterschap Limburg (WL) en het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL);
- de vastgestelde (meerjaren) begroting 2024 van WL en WBL, inclusief de wijzigingen van de vergadering van het algemeen besturen tot en met 8 mei 2024;
- het Bestuursprogramma 2023-2027;
- het Waterbeheerprogramma 2022-2027;
- overige relevante strategische documenten en/of besluitvorming.

Berekening van de liquiditeitspositie

Het uitgangspunt is dat de aanslag in 2025 evenals voorgaande jaren gespreid wordt opgelegd door middel van vier grote kohieren. Voor de berekening van de liquiditeitspositie wordt uitgegaan van aanslagoplegging per:

- 31 januari 2025 (95%) zuiveringsheffing bedrijven;
- 28 februari 2025 (95%) watersysteemheffing van de gemeenten die deelnemer zijn in de BsGW;
- 31 maart 2025 (95%) overige aanslagen;
- 30 november 2025 worden de overige 5% opgelegd.

WBL en BsGW

De bedrijfsmatige activiteiten van de taak zuiveringsbeheer zijn per 1 januari 2025 geïntegreerd in het 'nieuwe' WL. De heffing en invordering van de waterschapslasten zijn opgedragen aan het WBL en de BsGW. De door het waterschap hiervoor te betalen bijdrage wordt afhankelijk gesteld van de jaarlijkse begroting van de BsGW en is daarmee een verplichte uitgave.

Afschrijvingsmethodiek

Voor nieuwe investeringen wordt het beleid gevolgd zoals opgenomen in de nog vast te stellen beleidsnota Vaste Activa 2024.

Doorberekening

De kosten worden volgens de landelijke BBP-verrekeningssystematiek doorberekend naar de waterschapstaken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. De kosten van het (voormalige) Waterschapsbedrijf Limburg worden 100% toegerekend aan het zuiveringsbeheer. De kosten van de BsGW worden volgens de aangegeven verdeling, toegerekend naar zowel het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer. Voor wat betreft de WL eigen kosten worden de kosten 'samenwerking in de afvalwaterketen' 100% toegerekend aan het zuiveringsbeheer. Van een aantal beleids- en beheerproducten worden de kosten aan beide taken toegerekend op basis van een procentuele verdeling. De basis hiervoor vormt de Waterschapswet art 122 lid d (Memorie van toelichting). Het

Samen naar het nieuwe WL

betreft de producten regulering lozingen (subsidies) vergunningen en meldingen, adviezen vergunningen, toezicht, handhaving, bestuur en externe communicatie.

Evenals voorgaande jaren hanteren we de volgende procentuele verdeling naar taak.

BBP product	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Regulering lozingen/subsidies	50%	50%
Vergunningen en meldingen	50%	50%
Adviezen vergunningen	50%	50%
Toezicht	50%	50%
Handhaving	50%	50%
Bestuur	55%	45%
Externe communicatie	55%	45%

Kwijtschelding/oninbaar

Ten aanzien van kwijtschelding wordt de bestaande beleidlijn gevolgd. Voor de oninbaarheid van belastingdebiteuren wordt het gehanteerde oninbaarheidspercentage voor beide heffingen van 0,7% vooralsnog gehandhaafd voor 2025 en volgende jaren. Medio september 2024 zal op basis van de meest recente prognoses op basis van de realisatie 2024, eventueel herziening plaatsvinden.

Onvoorzien

Het bestaande beleid wordt gecontinueerd. Het budget voor onvoorzien uitgaven bedraagt circa 0,4% van het begrotingstotaal.

Reserves en voorzieningen

Uitgangspunt vormen de geldende wettelijke voorschriften en nota Reserves en Voorzieningen.

Investerings Waterschap Limburg

De investeringen zijn gericht op het realiseren van de in het Waterbeheerplan 2022-2027 opgenomen doelen tevens rekening houdende met inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4), het Provinciaal Omgevingsplan Limburg POL), Waterbeleid 21e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursprogramma Water (NBW) en de Europese Kaderrichtlijn Water. De investeringsprojecten en daarbij behorende bedragen worden in de begroting opgenomen op basis van het prioriterings- programmeringsproces. De geprogrammeerde investeringsprojecten vormen de basis voor de berekening van de meerjarige kapitaallasten (afschrijvings- en rentelasten) op te nemen in de exploitatie. In de huidige WL begroting 2024 is voor de periode 2024-2030 rekening gehouden met een bruto investeringsvolume van bijna € 1,4 miljard. (netto, na aftrek subsidies circa € 0,4 miljard). In de huidige WBL begroting is op dit moment rekening gehouden met een investeringsvolume in de periode 2024-2030 van bijna € 0,55 miljard. De totale bruto investering van WL (inclusief huidig WBL) 2024-2030 wordt daarmee geprognosticeerd op bijna € 2 miljard. Keuzes en besluitvorming naar aanleiding van de voorliggende Kadernota hebben effect op de omvang en verloop van de huidige programmering.

Investeren (doen van uitgaven met een meerjarig nut) is onlosmakelijk verbonden met het hebben van een financieringsbehoefte. Hiermee wordt de ontwikkeling van de schuld en de schuldquote bij overig gelijkblijvende omstandigheden, nadelig beïnvloed.

Externe factoren

De externe factoren zijn waar mogelijk gebaseerd op de ramingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Centraal Planbureau (CPB). Het betreft het inflatiepercentage, de salariskosten en de rekenrente.

Inflatiepercentage

De inflatie (hicip) in Nederland is voor heel 2023 uitgekomen op 4,1% (2022:11,6%). De Nederlandse inflatie is in vergelijking met andere Europese landen lager uitgevallen. De gemiddelde inflatie in de eurozone bedroeg in 2023 namelijk 5,4% (2022 8,4%).¹

Het feitelijk inflatiecijfer waarmee wij als waterschap te maken hebben is in praktijk anders. Dit komt omdat de samenstelling van de onderliggende inkoop van goederen en diensten anders is dan de samenstelling van het wegingsmandje bij de totstandkoming van het inflatiecijfer voor consumenten. De inflatiepercentages die meer van toepassing zijn op de uitgaven van het waterschap zijn de percentages voor het 'Intermediair verbruik overheid' (exploitatie) en die voor de Grond-, weg- en waterbouw (investeringsprojecten). De prijsstijgingen 2023 bedroegen respectievelijk 3,9 %²(2022 8,2%) en 5,2 %³(2022: 9,1%).

In de meerjarenraming 2024-2029 was voor 2025 uitgegaan van een inflatiepercentage 3% en voor de jaren daarna van 2%. Rekening houdende met een doorzettende dalende trend en gelet op de consistentie in de meerjarenraming, stellen we voor om de huidige lijn te handhaven. Ook met het oog op het ECB-beleid om de inflatie structureel terug te brengen naar gemiddeld 2% per jaar.

Loonkostenontwikkeling

Eind 2023 is tussen werkgevers en vakbonden een akkoord bereikt over de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor 2024. De nieuwe cao heeft een looptijd van één jaar. In de cao is afgesproken om de bruto lonen per 1 januari 2024 te verhogen met € 25 (naar rato de omvang van het dienstverband). Direct na deze verhoging zijn de salarisbedragen verhoogd met 3%. Per 1 juli 2024 worden de bruto lonen nogmaals verhoogd met 2%. In de begroting 2024 was rekening gehouden met een indexering van 4% per 1 januari 2024. Tevens rekening houdende met de uitwerking van secundaire arbeidsvoorwaarden is de doorwerking naar latere jaren hoger dan op dit moment ingecalculleerd.

In de meest recente publicatie (februari 2024) van het Centraal Economisch Plan (CEP) wordt voor de sector overheid voor 2025 uitgegaan van een loonvoetontwikkeling van 4,4%. Gelet op het niveau waar de inflatie 2023 is uitgekomen en doorgaans de doorwerking daarvan in de eerstvolgende cao, is het reëel om naast de reguliere periodieke verhogingen, voor 2025 uit te gaan van een indexering van 4%. De indexering is overigens niet alleen bedoeld voor de ontwikkeling in de primaire arbeidsvoorwaarden zoals brutoloon, maar ook voor extra kosten van secundaire arbeidsvoorwaarden die uit de CAO voortvloeien (o.a. persoonlijke ontwikkeling, omscholing, onkosten- en vergoedingsregelingen). Voor de jaren 2026-2030 wordt naast de reguliere periodieke

¹ CBS publicatie d.d. 11 januari 2024

² CEP publicatie februari 2024

³ CBS publicatie d.d. 29 februari 2024

Samen naar het nieuwe WL

verhogingen, rekening gehouden met een jaarlijkse indexering van 3% waarmee we terugkeren op het oude indexeringsniveau.

Rekenrente

Rente langlopende leningen

Als gevolg van de hoge inflatiecijfers hebben centrale banken in een hoog tempo de afgelopen jaren het monetaire beleid aangepast. Rentemaatregelen (lees verhogingen) zijn volgens hen nodig om de inflatie terug te brengen naar de doelstelling van 2,0.

Het actuele rentepercentage voor een 20-jarige lening (lineair) bedraagt op dit moment ruim 2,9%. Op basis van deze verwachting en om het renterisico te minimaliseren in de meerjarenraming, is het reëel om voor 2025 een percentage voor de lange rente van 3,5 te hanteren en voor de jaren daarna 4,0. Het meerjarig ontwikkelingspatroon van de rente is hiermee voor 2025 een 0,5% lager dan de renteontwikkeling zoals gehanteerd in de meerjarenraming 2024-2029. Het patroon voor de jaren daarna is gelijk.

Rente kortlopende leningen

Als gevolg van de verhoging van de beleidsrente door de ECB (zie rente lang) is de korte rente afgelopen periode sterk gestegen. Het actuele tarief (eind maart 2024) bedraagt 4,125%. Op dit moment is er sprake van een inverse rentecurve. De korte rente is hoger dan lange rente. Een omgekeerde rentecurve geeft doorgaans aan dat de markt een vertraging van de economische groei verwacht. Wanneer de inverse rentecurve aanhoudt is dat in de regel een voorbode van een naderende economische recessie.

De verwachting van alle financiële instellingen is dat de ECB de rente in de 2^e helft van 2024 gaat verlagen wat direct zal leiden tot een lagere korte rente. Op basis van deze verwachting is het reëel om vanaf 2025 voor de korte rente een percentage van 3,0 te hanteren. Het percentage sluit hiermee aan op het ontwikkelingspatroon in de meerjarenraming 2024-2029.

Rente reserves en voorzieningen

Over reserves en voorzieningen wordt bespaarde rente berekend en toegerekend aan de exploitatie (Waterschapsbesluit art 4.2 lid 4). Het gehanteerde percentage is gelijk aan dat van de rente kortlopende leningen. Vanaf 2025 wordt daarom gerekend met een percentage van 3%.

Resumé

Op basis van de voorgaande onderdelen kunnen de externe factoren als volgt gecomprimeerd worden weergegeven:

Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Inflatie	4%	3%	2%	2%	2%	2%	2%
Personeelskosten	4%	4%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente langlopende leningen	4%	3,5%	4%	4%	4%	4%	4%
Rente kortlopende leningen	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
Rente reserves en voorzieningen	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%

Bijlage 2: Toelichting op voorstel versnelling Water in Balans

Programmaplan Water in Balans 2019-2025 (eerste tranche)

Waterschap Limburg staat voor de uitdaging om Limburg aan te passen aan de klimaatverandering en werkt daartoe onder andere aan het verminderen van de wateroverlast. Met het programma 'Water in Balans (WiB) zetten we – vanuit de focus van wateroverlast - in op een gestructureerde en robuuste aanpak, co-creatie met de omgeving en integrale aanpak van andere relevante waterdoelen.

Op 27 november 2019 (2019-D97638) heeft het AB het eerste programmaplan Water in Balans (2019-2025) vastgesteld. Het programma is ingedeeld in tranches van projecten en in jaarschijven die elk afzonderlijk door het AB worden vastgesteld. Een tranche bevat de inhoud, financiën en tijdpad van een aantal benoemde projecten. Binnen een tranche zijn de projecten onderling uitwisselbaar. Schuiven met middelen over tranches wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het AB.

In het programmaplan is het AB geïnformeerd over het feit dat de uitvoering na 2025 ca. € 145 mln. aan investering gaat kosten. Daarbij is gemeld dat gedurende de uitvoering het jaarlijks programmabudget ca. 10 tot 11 mln. investering per jaar vereist; dit meerjarig kader stuurt daarmee op een afronding van het programma in 2040.

Het gaat hier om een meerjarig kader, waarbinnen vervolgens conform de in het voorstel opgenomen procedure, steeds per nieuwe tranche (of schuiven van middelen over tranches) de inhoud, financiën en tijdpad van de benoemde projecten aan het AB wordt voorgelegd voor akkoord. Dit wordt dan vervolgens concreet vastgelegd in de begroting en kan uitvoering gestart worden. Concreet is met het AB-besluit van 2019 voor een eerste periode 2019-2021 aan de projecten uit Tranche 1 26,3 mln. beschikbaar gesteld.

Werkplan Water in Balans 2022-2025 (tweede tranche)

Op 9 maart 2022 (WLDOC-1251469754-7077) heeft het AB het, op basis van het hierboven beschreven programmaplan verder uitgewerkte, Werkplan 2022-2025 WiB 'Samen Balanceren' vastgesteld. Daarmee heeft het AB de tweede tranche van het programma Water in Balans vrijgegeven. De dekking voor de tweede tranche van het programma werd daarmee eveneens vastgesteld, in totaal voor de jaren 2022-2025 groot € 39,46 mln. Het oorspronkelijke programmaplan was als bijlage toegevoegd bij de stukken.

Bij de behandeling van het werkplan 2022-2025 heeft het AB verzocht te onderzoeken of de derde tranche projecten versneld opgepakt zou kunnen worden. Die versnelling van de derde tranche bleek haalbaar. Volgens de toenmalige inzichten is opgave voor WL met de versnelling in 2030 gereed binnen de op dat moment bekende kaders zoals de langjarig geprogrammeerde middelen zoals opgenomen in het programmaplan (investeringsbehoefte zoals opgenomen in het programmaplan 2019-2025 van € 145 mln. in de periode na 2025) en personeelskaders.

Op 22 januari 2023 (WLDOC-1251469754-7459) heeft het AB ingestemd met deze versnelling, waarbij de inhoud en financiën van de benoemde projecten nog niet zijn uitgewerkt. Conform de afgesproken procedure bij de vaststelling van het programmaplan in 2019 wordt dit concreet vastgelegd in de begroting, hetgeen nu in de Begroting 2025 gebeurt met daarbij expliciet aandacht voor inhoud, financiën en tijdpad. Door de versnelling treedt er een kasritmeverschuiving op van de jaren na 2030 naar de jaren voor 2030.

Door de toegenomen kosten van Tranche 2 en de versnelling van Tranche 3 in het begrotingsproces 2025 door het AB te laten accorderen wordt het budgetrecht van het AB gerespecteerd, binnen het vastgestelde financiële kader van € 145 mln. na 2025.

Relatie met Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL)

In 2022 hebben het Rijk, de provincie en Waterschap Limburg een bestuursovereenkomst getekend (AB besluit 6 juli 2022) waarin afspraken zijn gemaakt over de aanpak van wateroverlast in Limburg. Dit naar aanleiding van de watercrises van juli 2021. Daarin is afgesproken dat het Rijk € 300 mln. beschikbaar stelt en de regio eenzelfde bedrag. De regionale bijdrage bestaat met name uit de langjarig geprogrammeerde middelen voor Water in Balans. Water in Balans maakt, als zelfstandig programma binnen WL, daarmee zowel qua opgave als qua financiering deel uit van WRL. Voor elke euro die de regio investeert in het beperken van wateroverlast stelt het Rijk € 1 ter beschikking voor de opgave buiten Water in Balans.

Indien Water in Balans als co-financiering in WRL wegvalt, kunnen we niet voldoen aan de afspraken zoals gemaakt in de bestuursovereenkomst en zal het Rijk haar deel van de bijdrage niet ter beschikking stellen.

Programmabudget Water in Balans

Bij het vaststellen van het programmaplan in 2019 is een zo goed mogelijke inschatting gedaan van wat de aanpak van de wateroverlastknelpunten zou gaan kosten. Dat kwam uit op de hierboven genoemde € 10 - € 11 mln. per jaar. Dat is gedaan zonder dat bekend was welke maatregelen zouden worden genomen voor het beperken van de wateroverlast. Een lastige opgave om van tevoren in te schatten wat er in een (veel) latere periode gerealiseerd zou moeten worden, ook in het licht van het steeds grilliger worden van het klimaat en de nieuwe inzichten uit klimaatmodellen. Zeker omdat de exacte opgave van de te bergen hoeveelheid water en de plek waar dit uiteindelijk moet gebeuren niet bekend was. Vandaar dat er per tranche gewerkt wordt om het AB ook op basis van meer concrete informatie te laten besluiten over het vrijgeven van het budget per tranche. Binnen de tranche kan dan geschoven worden tussen projecten als meer zicht komt op de definitieve ramingen. Het eerder ingeschatte budget van € 10 mln. á € 11 mln. per jaar is (ruim) voldoende gebleken voor de opstart van de WiB-projecten in de eerste jaren van het programma. Nu we (sinds 2023) echter steeds meer projecten richting uitvoering brengen merken we dat de noodzakelijke maatregelen, mede als gevolg van de klimaatverandering, niet alleen forsler zijn dan ooit in het verleden ingeschat, maar ook dat de eenheids- en grondprijzen de afgelopen tijd fors zijn gestegen.

- *Forsere opgave als gevolg van klimaatverandering*

Binnen Water in Balans wordt gekeken naar maatregelen om aan de provinciale normering te voldoen met oog voor de ambities uit het Waterbeheerprogramma 2022-2027; gestreefd wordt naar een beschermingsniveau van 1:100, waar dit haalbaar en betaalbaar is. Onder de in het gebied heersende normen liggen zogenaamde maatgevende buien. Deze buien bestaan uit een hoeveelheid neerslag per twee uur die maatgevend is voor de hoeveelheid water die ons systeem dient te verwerken zonder overlast te veroorzaken. Door steeds forsere buien als gevolg van de klimaatverandering zien we dat het aantal mm's neerslag bij die maatgevende buien steeds verder toeneemt. Zo is de maatgevende bui bij een beschermingsniveau van 1:25 tussen 2015 en 2018 met ruim 20% gestegen waardoor er fors meer water vastgehouden, geleid of tijdelijk geborgen dient te worden. Bij een beschermingsniveau van 1:100 is deze toename, en dus onze opgave, nog groter (meer dan 30%).

- *Stijging eenheids- en grondprijzen*

Daarnaast speelt dus het fenomeen van hogere eenheids- en grondprijzen. Vanaf 2019 is het jaarlijks beoogde bedrag voor Water in Balans niet geïndexeerd, terwijl de kosten voor de maatregelen, zeker de afgelopen drie jaar, wel zijn gestegen. Als we kijken naar de inflatie binnen de werkzaamheden zoals deze worden toegepast (ingenieursdiensten, grondwerkzaamheden, onderzoeken, loonkosten e.d.) dan zou de initiële € 10 mln. per jaar in 2025 zijn opgelopen naar € 13,3 mln. en in 2030 naar € 16,0 mln.

Verhoging jaarlijks programmabudget Water in Balans 2025-2029

Inmiddels is duidelijk dat de projecten behorend tot Tranche 1 in 2024 zullen zijn afgerond. Om het door het AB vastgestelde tempo in de projecten uit Tranche 2 en Tranche 3 te kunnen uitvoeren, zijn om bovenstaande redenen extra middelen nodig. Dat geldt voor zowel de autonome ontwikkeling van de scope binnen de goedgekeurde tweede tranche als voor de door het AB opgedragen versnelling van de derde tranche. Dat vertaalt zich in de volgende bedragen (prijspeil 2024), per tranche en per jaar, die benodigd zijn voor de realisatie van beide huidige tranches (bedragen in mln. Euro):

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totale n
Benodigde middelen tranche 2	23,0	24,7	15,4	0,3	0,0	0,0	63,4
Benodigde middelen tranche 3	3,6	4,7	7,0	19,0	10,0	10,0	54,3
Totaal benodigde middelen	26,6	29,4	22,4	19,3	10,0	10,0	117,4
Extra benodigde middelen	16,6	19,4	12,4	9,3	0	0	57,7

Dat betekent concreet dat we van in het programmaplan 2019-2025 genoemde middelen voor de periode na 2025, groot € 145 mln., nu € 117,4 mln. gaan uitgeven, exclusief de extra benodigde financieringskosten.

Een overzicht van alle projecten waar, de daarmee aangepakte knelpunten en het actuele tijdsplan is bij het AB-besluit van 22 januari 2023 al verstrekt.

Vertalen we dit naar de impact op de exploitatie dan levert dit in de periode naar 2030 de volgende extra kosten op. In feite zijn dit dus kosten die door de versnelling naar voren schuiven (bedragen in mln. Euro):

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Impact exploitatie tranche 2	0,8	1,6	1,9	1,8	1,8	1,8
Impact exploitatie tranche 3	0,2	0,5	0,9	1,5	1,5	1,5
Totale impact exploitatie	1,0	2,1	2,8	3,3	3,3	3,3

Daarbij dient benadrukt te worden dat we daarbij uitgaan van de huidige inzichten en maatgevende buien. Het KNMI heeft laatst nieuwe klimaatcijfers openbaar gemaakt welke nog vertaald dienen te worden naar nieuwe cijfers voor de maatgevende buien, Indien deze wederom fors hoger worden heeft dat ongetwijfeld invloed op de maatregelen die genomen moeten worden om onze knelpunten op te lossen. Daarnaast is dit een inschatting van te maken kosten op basis van praktijkcijfers (2023) van de projecten die we op dit moment voorbereiden. Een aantal projecten zit nog in de verkenningsfase terwijl er nu gevraagd wordt een inschatting te maken van de kosten van de maatregelen die uiteindelijk door het waterschap genomen moeten worden. Dat is lastig en kan en zal in praktijk altijd een afwijking kennen. Dat geldt niet alleen voor de totale kosten van het oplossen van een knelpunt maar ook voor mogelijke vertragingen als gevolg van bijvoorbeeld het vertraagd verkrijgen van gronden of procedures in het kader van de Omgevingswet. Daardoor kan het zijn dat projecten net in een andere jaarschijf gerealiseerd worden dan vooraf ingeschat.

Conclusie

Met het voorstel voor de uitvoering van Tranche 2 en de versnelling van Tranche 3 beogen we de scope en opgave van het programma WiB, als omschreven in het programmaplan uit 2019, binnen de gestelde financiële kaders al in 2030 te realiseren, 10 jaar eerder dan oorspronkelijk ingeschat. Het betreft dan de opgave zoals die in WiB voor de knop 3 (watersysteem) is toebedeeld aan het waterschap. Nog te realiseren maatregelen door derden aan de overige knoppen kennen mogelijk een latere termijn.

Gezien de hiervoor geschetste klimaatontwikkelingen valt niet uit te sluiten dat nieuwe inzichten in de komende jaren zullen leiden tot nieuwe opgaven en daarmee tot aanvullende maatregelen.

Daartoe zullen dan nieuwe voorstellen (buiten de huidige scope van WiB) aan het AB worden voorgelegd.

Bijlage 3: Totaal ontwikkelingen kadernota 2025

In de onderstaande tabel is een uitgebreid overzicht opgenomen van alle ontwikkelingen die zijn opgenomen in deze kadernota. Deze ontwikkelingen zijn geclusterd naar samenhangende thema's, waarbij voor elke ontwikkeling wordt aangegeven of het een autonome ontwikkeling betreft of een niet-autonome ontwikkeling.

BIJLAGE 3		(x € 1.000)					
FINANCIËLE GEVOLGEN ONTWIKKELINGEN BLOK 1 en 2		Δ 2025 netto	Δ 2026 netto	Δ 2027 netto	Δ 2028 netto	Δ 2029 netto	Δ 2030 netto
	Autonoom/Keuze	expl. kosten	expl. kosten	expl. kosten	expl. kosten	expl. kosten	expl. kosten
CAO / salarisontwikkelingen		2.805	2.855	2.905	2.959	3.112	3.168
Loonkostenontwikkeling		2.730	2.771	2.812	2.855	2.998	3.043
56 - Functie herwaarderings 2023 en 2024 WL	Blok 1: Autonoom	260	268	276	284	293	301
57 - Cao 2024 salarisontwikkelingen WL (naijleffect)	Blok 1: Autonoom	740	762	785	809	833	858
57 - Dekking salarisstijging uit inv.budg. vanwege activering WL	Blok 1: Autonoom	-126	-130	-133	-137	-142	-146
63 - Hogere indexering/loonkostenontw. cao 2025 WL (4 ipv 3%)	Blok 1: Autonoom	550	567	583	601	619	638
63 - Dekking salarisstijging uit inv.budg. vanwege activering WL	Blok 1: Autonoom	-94	-96	-99	-102	-105	-108
69 - Cao effect totaal WBL (berekening WBL)	Blok 1: Autonoom	1.400	1.400	1.400	1.400	1.500	1.500
59 - Lagere storting voorziening Persoonlijk BasisBudget (WL)	Blok 1: Autonoom	-243	-243	-243	-243	-243	-243
79 - 'Ontzie uren' fysiek verzwarende omstandigheden	Blok 1: Autonoom	105	108	111	115	118	122
Vervanging bij ouderschapsverlof		213	219	225	232	239	246
60 - Budget vervanging bij ouderschapsverlof (WL/WBL)	Blok 2: Keuze	213	219	225	232	239	246
HWBP		115	82	1.510	1.748	2.788	3.291
7 -Verhoging Solidariteitsbijdrage HWBP	Blok 2: Keuze	-	-	-	-	664	1.524
8 - Continuerend projecten binnen scope HWBP	Blok 2: Keuze	115	82	1.510	1.748	2.124	1.767
Integratie WBL WL		3.058	3.366	3.474	2.483	2.492	2.600
Licentieuitbreiding		408	416	424	433	442	450
62 - Licentieuitbreiding	Blok 1: Autonoom	408	416	424	433	442	450
Samengaan WBL/WL		1.000	1.000	1.000	-	-	-
16 - Organisatieontwikkeling en mobiliteit	Blok 2: Keuze	1.000	1.000	1.000	-	-	-
Activa-/Activeringsbeleid		1.650	1.950	2.050	2.050	2.050	2.150
66 -compensatie aanpassen ondergrens activeren	Blok 2: Keuze	250	250	250	250	250	250
66 - harmoniseren activabeleid: niet toerekenen overhead	Blok 1: Autonoom	1.300	1.600	1.700	1.700	1.700	1.800
71 - harmoniseren: niet toerekenen bouwrente	Blok 1: Autonoom	100	100	100	100	100	100
Overige keuzes en ontwikkelingen		816	1.680	1.970	1.801	1.878	1.802
Assetmanagement		50	200	250	200	100	-
9 - Roadmap assetmanagement	Blok 2: Keuze	50	200	250	200	100	-
Buitenlandreis		-50	-50	-50	-50	-50	-50
24 - Verlagen vervanging inzet Blue Deal bij buitenlandreis	Blok 2: Keuze	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Duurzaamheid		-300	-	-	-	-	-
23 - Verlagen budget duurzaamheid	Blok 2: Keuze	-300	-	-	-	-	-
Jong talent		-300	-	-	-	-	-
22 - Verlagen budget jong talent	Blok 2: Keuze	-300	-	-	-	-	-
Juridische advisering		200	204	208	212	216	221
12 - Verhogen budget juridische adviezen	Blok 1: Autonoom	200	204	208	212	216	221
Eerder genomen bestuurlijke besluiten		806	839	1.033	900	1.063	1.072
2 - Indexering Onderhoudscontract maai- en groenonderhoud	Blok 1: Autonoom	430	439	447	456	465	475
26 - Harmonisatie Arbeidsvoorwaarden WL- WBL	Blok 1: Autonoom	270	291	474	328	479	474
52 - Uitbreiding DB-formatie	Blok 1: Autonoom	106	109	112	116	119	123
Overige autonome ontwikkelingen / facilitair		410	487	529	539	549	559
11 - Dotaties onderhoudsvoorzieningen	Blok 1: Autonoom	45	45	45	45	45	45
47 - Electriciteit Bediening kunstwerken	Blok 1: Autonoom	110	112	114	117	119	121
51 - Vervanging wagenpark	Blok 1: Autonoom	255	330	370	377	385	393
Wib		972	2.100	2.800	3.300	3.300	3.300
29 - Water in balans 2de Tranche	Blok 1: Autonoom	748	1.600	1.900	1.800	1.800	1.800
29a - Versnelling Water in Balans Tranche 3	Blok 2: Keuze	224	500	900	1.500	1.500	1.500
Zuivering / slibverwerking		1.900	2.900	3.000	1.450	1.100	1.200
67 - Slibontwatering Venlo	Blok 1: Autonoom	400	1.400	700	800	800	900
68 - Slib België (OVAM)	Blok 1: Autonoom	1.200	1.200	800	350	-	-
73 - Saneren Rimborg (sloop)	Blok 1: Autonoom	-	-	1.200	-	-	-
74 - Analysekosten (meerkosten Eurofins)	Blok 1: Autonoom	300	300	300	300	300	300
Ruimte binnen budgetten / overige correcties		-3.133	-2.522	-2.833	-2.316	-1.618	-1.021
Ruimte binnen budgetten / overige correcties	Blok 1: Autonoom	-541	-476	-633	-412	-410	-409
SPUK-subsidie	Blok 1: Autonoom	-800	-	-	-	-	-
Herrekening rente en afschrijving WBL	Blok 1: Autonoom	-1.600	-1.850	-2.000	-1.700	-1.000	-400
Personeel derden	Blok 1: Autonoom	-192	-196	-200	-204	-208	-212
Verbonden partijen en overige verplichte bijdragen		692	1.042	1.147	1.001	1.123	1.176
BsGW		609	959	1.066	918	1.039	1.089
4 - Kosten extra metingen BsGW a.g.v. nieuwe belastingstelsel	Blok 1: Autonoom	285	285	285	285	285	285
42 - Reguliere bijdrage BsGW (herziening kostenverdryst.2025)	Blok 1: Autonoom	241	482	492	501	512	522
42a. Overige autonome ontwikkeling in begroting BsGW	Blok 1: Autonoom	83	192	289	132	242	282
Overige verbonden partijen en verplichte bijdragen		83	83	81	83	84	87
28 - Begroting 2025 Het Waterschapshuis (hWh)	Blok 1: Autonoom	12	12	12	13	13	13
32 - Bijdrage Waarderingskamer	Blok 1: Autonoom	10	10	10	11	11	11
39 - Budget diensten uvw en stowa	Blok 1: Autonoom	56	57	58	59	60	62
43 - Contributie UvW	Blok 1: Autonoom	25	26	26	27	27	28
80 - Begroting 2025 Het Gegevenshuis	Blok 1: Autonoom	-20	-22	-25	-27	-27	-27
Kwijtschelding/oninbaar a.g.v. toename belastingvolume (max)	Blok 1: Autonoom	96	376	464	408	471	520
Totale bijstelling 2025-2029		7.321	11.879	14.437	12.834	14.646	16.036

Bijlage 4: Analyse van de begroting gekoppeld aan het waterbeheerplan

Vanaf de begroting 2023 zijn stappen gezet naar een begroting die meer dan in het verleden “zero based” wordt opgebouwd. Nut en noodzaak van de in de begroting vermelde activiteiten zijn aan de hand van een categorisering in “moeten” en “willen” inzichtelijk gemaakt en leidend geweest voor de bestuurlijke keuze om deze al dan niet in de begroting mee te nemen. In de begrotingsvoorbereiding 2025 is deze lijn doorgezet, wat onder meer heeft geleid tot een aantal kostenbesparingen die in voorliggende kadernota zijn verwerkt.

Op basis van de opgedane ervaringen en het meerjarige planningsproces hebben we onszelf de vraag gesteld hoe het vervolg eruit kan zien. Op 21 februari 2024 hebben wij de Commissie Begroting & Verantwoording in de beoogde aanpak meegenomen. Daarbij hebben we besproken welke stappen we al hebben gezet en hoe we de doorontwikkeling in de toekomst willen invullen. De Commissie Begroting & Verantwoording heeft positief geadviseerd over de beoogde aanpak en verzocht om deze kernachtig in deze kadernota op te nemen. Aan de hand van enkele uitgangspunten lichten we de aanpak hieronder kort toe:

- We beschouwen ZBB als een waardevolle methodiek die ons in de toekomst kan ondersteunen bij de sturing op zowel strategische keuzes in ons takenpakket als op doelmatigheid. Op basis van de ervaring die we al hebben opgedaan, hebben we echter geconstateerd dat het om meer systematische aanpassingen vraagt, bijvoorbeeld in de manier waarop we kerntaken en extra ambities in ons Waterbeheerplan (WBP) inzichtelijk maken. Deze aanpassingen vereisen een goed doordachte en gestructureerde aanpak.
- We zien de systematiek niet als doel op zich maar als een middel om de sturing op en de verantwoording over onze doelen en resultaten te ondersteunen. De achterliggende gedachte omarmen we en willen we benutten om onze P&C-processen en -instrumenten daarop door te ontwikkelen. Dat willen we doen op een manier die past binnen onze P&C-cyclus en het samenvoegings- en veranderproces waarin we ons nu bevinden.
- Het definiëren van onze kerntaken en de toetsing van onze activiteiten aan die kerntaken koppelen we aan de logische momenten in ons strategische planvormingsproces. We zoeken daarbij aansluiting bij de totstandkoming en herijking van het WBP. In dit proces heroverwegen we immers of alle eerder geformuleerde kerntaken (deels wettelijk bepaald) nog steeds onze kerntaken zijn. Daar waar ruimte is voor keuzes, wegen we verschillende ambitieniveaus af. Onze ambities leggen we vervolgens in het WBP vast. Door het gesprek op deze manier te voeren, ontstaat in feite een bestuurlijk keuzemenu waarin inhoudelijke en financiële consequenties samenkomen. Uiterlijk medio 2025 start het opstellen van een nieuw WBP. Dan komt het gesprek over de kerntaken dus weer op gang. Bij de voorbereiding van het nieuwe WBP zullen we tijdig beoordelen welke vormvereisten volgen uit de behoefte om kerntaken en extra ambities nog beter dan nu te onderscheiden en daar kosten aan toe te kunnen rekenen.
- We gebruiken en ontwikkelen objectieve criteria en werkwijzen om aan te tonen dat we doeltreffend en doelmatig werken en daar actief op te kunnen sturen. In dit kader voeren we ook doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken uit. Voorbeelden zijn externe onderzoeken zoals accountantscontroles en certificeringsaudits, deelname aan benchmarks zoals de Waterschapsspiegel en externe audits gericht op bijvoorbeeld de Zorgplicht en de Baseline Informatiebeveiliging Overheid/Algemene Verordening Gegevensbescherming (BIO/AVG).

Maar ook interne onderzoeken zoals beleids- en projectevaluaties en kwaliteits- en rechtmatigheidsaudits.

Met de beoogde aanpak hebben we oog voor en bouwen we verder op de stappen die al zijn gezet. Een geleidelijke implementatie binnen de P&C-cyclus stelt ons in staat om de deze systematiek stapsgewijs en duurzaam toe te passen en zorgt voor een consistente en strategische benadering van de bestuurlijke besluitvorming. We hebben met de Commissie Begroting & Verantwoording afgesproken hen over de voortgang en resultaten in het ontwikkelproces te blijven informeren.